

**TÜRKİYEMİZDE VE YABANCI MEMLEKETLERDE
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN BUGÜNKÜ DURUMU
VE ÇOCUKLARIN FAZLA MİKTARDA İŞLEDİĞİ
SUÇLARLA BUNLARIN İŞLENDİĞİ YER VE İŞLENİŞ
ŞEKLİ İTİBARİLE HUSUSİYETLERİ**

YAZAN: *Doçent Dr. Naci Şensoy*

1 — Cemiyetin çocuğa karşı çok çeşitli cephelerden pek yerinde ve haklı olarak duymakta olduğu derin alâka, onun suç işlemesi halinde büyük bir ehemmiyet kesbemektedir. Çünkü cemiyet çocuk suçluluğunda büyük suçluluğundakinden çok daha ağır bir mesuliyet hissesi taşımakta olduğunu müdriktir. diğ er taraftan büyük suçluluğunun tezayüdü keyfiyetile, çocuk suçluluğu arasında doğrudan doğruya bir münasebet de mevcuttur. Zira, bugünkü kriminolojik çalışmaları suçluluğun hakiki sebebini bilhassa çocukluk çağında elde edilen tecrübelerde bulmak. ki sebebini bilhassa çocukluk çağında elde edilen tecrübelerde bulmak tadır. Filhakika, diğ er bütün mesleklerde olduğu gibi, suçluluk da, muayyen bir mesleğin teşekkülü prosedesi içinde tekemmül etmektedir. Mazisi iyi bir şekilde tahlil edildiği takdirde, bir çok suçluların, suçluluğa daha küçük yaşlardan başladığı ve böylece, zaman içinde elde olunan tecrübelerle hakiki suçlu tiplerinin ortaya çıktığı müşahede olunmaktadır. İtiraf etmek lâzım gelir ki, suçlu bir kere meslekî terbiyesini ikmal eyleyince onunla mücadele etmek ve onu tuttuğu kötü yoldan çevirmek pek de muvaffakiyetli neticeler vermemektedir. işte gün geçtikçe, suçlu çocuğa müteâllik meselelerin, bir taraftan cezacıları ve kriminoloji mütehassıslarını, diğ er taraftan âmme efkârını yakından ve devamlı bir surette mesgul etmesinin sebebini, bu noktada aramak lâzımdır.

Gerçekten suçluluk ve suçlularla mücadele edilmenin ve bunu azaltabilmenin belli başlı çarelerinden biri de, bütün sosyal faaliyetin, önleme faaliyetinin çocuk suçluluğuna tevcih edilmesile mümkün olur. Bunu yapabilmek için de, önce "Suçlu Çocuk" veya "Çocuk Suçluluğu" meselesini bütün hususiyetleriyle tanımak ve bilmek iktiza eder. Bu meselelerin bütün hususiyetleriyle bilinmesi ve tanınması ise aşağıdaki dört suale verilecek cevaplarda ifadesini bulur:

I — Türkiyemizde ve Yabancı memleketlerde çocuk suçluluğunun bugünkü durumu nedir?

II — Çocuklar en fazla hangi suçları işlerler?

III — İşlendiği yer ve işleniş şekli itibariyle çocuk suçluluğunun arzettiği hususiyetler nelerdir?

IV — Çocuk suçluluğunun umumî sebep ve âmilleri ve bunlarla mücadele vasıta ve çareleri nelerdir?

2 — Dördüncüsü yani “Çocuk suçluluğunun umumî sebep ve âmilleri ve bunlarla mücadele vasıta ve çareleri” ni bundan evvelki makalemize mevzu ihdas etmiş bulunduğu cihetle (1), bu tetkiklerimizde sadece ilk üçü üzerinde duracağımız bu sualleri ayrı ayrı cevaplandırmadan evvel “Çocuk suçluluğu” kelimelerinin mana ve medlulunu tayin etmek iktiza eyler.

“Çocuk suçluluğu” tabirindeki “Çocuk” kelimesi muhtelif memleketlerin cezaî mevzuatı bakımından, muhtelif ve muayyen yaş hadlerinde bulunmaları hasebile muhaffef cezaî mesuliyeti olan küçükleri ifade eder. Kanunumuz 56. ıncı maddesile muhaffef cezaî mesuliyeti 21 yaşını bitirmemiş olanlara kadar kabul etmiş olduğundan, memleketimize taallük ettikçe, “Çocuk” tabirinden 21 yaşından küçük olan bütün kim-seleri anlamak iktiza eder.

“Suçluluk” kelimesine gelince, bundan maksat, Fransız Ceza Kanunu gibi suçların üçe taksimini kabul eden kanunlar bakımından, cinayet, cünha, kabahat; Türk Ceza Kanunu gibi suçların ikiye taksimini kabul eden kanunlar bakımından da cürüm ve kabahat fiillerini işle-miş olmaktır.

§ 1 — Çocuk suçluluğunun bugünkü durumu:

3 — Bu mebhaste tetkik edilmesi lâzım gelen mesele, çocuk suçluluğunun tezayüt mü, tenakus mu ettiği-dir.

Meseleyi yabancı memleketler ve memleketimiz bakımından ayrı ayrı incelemek muvafık olur.

I — Yabancı memleketlerde? —

4 — Başta cezacılar olmak üzere, çocuk suçluluğu ile yakından meşgul olan bir çok bilginler, muhtelif Avrupa memleketlerinde yapılmış bulunan istatistiklere dayanarak, çocuk suçluluğunun yarım asırdan fazla

(1) Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi, Cilt III, Sayı 3-4, sf. 115 ve müt. deki yazımıza bakınız.

bir zamandır, artmakta olduğu hususunda hemen hemen ittifak etmekte ve keyfiyetin, devrimizin en izdirabaver meselelerinden birini vücuda getirmekte bulunduğunu beyan eylemektedirler.

A) Fransa'da:

5 — Fransa'da, 1826 ile 1881 seneleri arasında yani 55 yıl içinde, müşterek hukuka müteâllik suçların adedi 3 misli tezayüd ettiği halde, aynı zaman içinde, küçükler tarafından ika olunan fiillerin adedinin 4 misli fazlaştığı tesbit olunmuştur. (1) Bunun gibi, 1831 de, 1142 si kız, 5310 u erkek olmak üzere, 6452 çocuk takip ve muhakeme olduğu ve bu rakam umumî suçluluğun %10 unu bulacak surette 3231 i kız, 25.050 si erkek olmak üzere 28.281 çocuk cezaî takibata maruz bulunurmuştur. (2) Bu tezayüt 1910 a hatta Birinci Cihan Harbine kadar devam etmiştir. 1881 de Çocuk Suçluluğunun, umumî suçluluk içindeki nisbeti %15 iken, 1901 de 3142 si kız, 26.029 u erkek olmak üzere, 29.351 küçüğün takip ve muhakeme olduğu tesbit edilerek, çocuk suçluluğunun umumî suçluluk içindeki nisbeti %17 ye fırlamıştır. (3) Bunun gibi, Birinci Cihan Harbine takaddüm eden devrede, ve meselâ 1910 da 10.000 çocuk üzerinde yapılmış olan bir istatistik, bunlardan 301 inin cezaî takibata maruz bulundurulduğunu gösterdiği halde, aynı istatistik büyükler arasında takip ve muhakeme olunanların nisbetinin 3 defa daha az olduğunu tesbite medar olmuştur. (4)

(1). H. Donnedieu de Vabres, *Traité élémentaire de droit criminel et de législation pénale comparée*, 2 ème édition, Paris, 1934, S. 138, No. 276

(2) Jules Jolly, *Rapport sur les causes de la criminalité de l'enfance à la Société Générale des Prisons*, *Revue Pénitentiaire*, 1904 S. 666

(3) Jules Jolly, S. G. *Rapport*, *Revue Pénit.* 1904, S. 666

(4) Bu istatistiğin meydana koyduğu hakikatlerden biri de, umumî çocuk suçluluğunda en mühim hisseyi, 16 yaşını bitirmiş olup da 21 yaşını ikmal etmemiş olan çocukların almış olmasıdır. Keyfiyeti muhtelif memleketlerde suçluluğa müteâllik olmak üzere yapılmış olan bir çok istatistiklerin tetkiki de teyit eylemektedir. Filhakika, suçluluğun yaşa göre sureti tevezzüünü tesbit ve tayin eden bu istatistiklerden istihraç olunan malûmat, bedeni ve fikri tekâmül ile suçluluk arasında bir münasebetin mevcudiyetini göstermekte, Fransız cezacılarından Mangol'un tebarüz ettirdiği veçhile, uzvi kuvvet ve kudretlerin tamamlandığı çağda suçluluk azamî haddini bulmakta, adı geçen kuvvetlerin tenakûsu nisbetinde de azalmaktadır. Bu cümleden olmak üzere, meselâ Fransada yapılmış istatistikler, nüfusun heyeti umumiyesine nisbet edilmek suretile, en çok suçluya tesadüf edilen yaş gurubunun 16 ile 21, 18 ile 21 arasında olduğunu göstermektedir.

Diğer memleketlerde de durum aşağı yukarı aynıdır; meselâ İngiltere'de suçluların tekâstüf ettiği yaş gurubu 16 ile 21, Danimarka ve İsveç'te 18 - 21, Bulgaristan da 17 - 21, Hollanda, Macaristan, İtalya'da 21 - 30, Nihayet Türkiye'de 22 - 29 dur;

Birinci Cihan Harbinin Fransa'da çocuk suçluluğunu büsbütün tezyit etmiş olduğu hususunda Fransız müellifleri birleşmektedirler.

Cezaclar suçluluk üzerindeki tesirleri bakımından harp devresini ikiye tefrik ederek, umumî suçluluğun harbin ilk devresinde azaldığını, son devresile harbi takip eden devrelerde çoğaldığını müşahede ederler. (5) Bu müşahedeye uygun olarak Fransa'da, evin, ocağın baba tarafından terkini ve aile bağının gevşekliğini intaç eylemiş olan birinci cihan harbinde çocuk suçluluğu tezayüt etmiş olmakla beraber, adı geçen harbi takip eden seneler zarfında, ve 1921 den sonraki yıllarda bu bakımlardan bir salâh görülmüş, çocuk suçluluğu nisbeti, umumî suçluluk yekûnu içinde, gün geçtikçe düşmüştür. Filhakika bu nisbet 1913 de %17, 1918 de %18 iken, 1923 de %13, 1928 de %12, 1931 de %10, 1934 de %8 e inmiştir. (6) Fakat iktisadî buhranın tevhit ettiği güçlükler, hususile işsizliğin çoğalması yeniden çocuk suçluluğunun tezayüdüne vesile olmuş, bütün Fransa'da cezaî takibata maruz bulundurulan çocukların adedi — hususile İkinci Cihan Harbinin icra eylediği tesirlerin de inzimamile — 1938 den 1942 ye kadar 21.400 den 35.000 e yükselerek, 21 yaşından ufak çocuklar, Fransa nüfusunun takriben %7,3 ünü teşkil eyleyen umumî suçluluğun %26 nisbetini vücude getirmiş bulunmaktadır. (7)

B) Diğer memleketlerde:

6 — Fransa bakımından mevcut olan bu durum, bir çok Avrupa memleketleri ve Birleşik Amerika Devletleri bakımından da variddir.

Vidal et Mangol, Cours de droit Criminel et de Science Pénitentiaire, 8 ème édition, Paris, 1936; M. E. Hacker, Statistique Comparée de la Criminalité, Revue Internationale de Droit Pénal, 1936 S. 305 ve müt. Sulhi Dönmezer, Cumhuriyetin 20. inci yılında Çocuk meselesi, İş mecmuası sayı 34, hususî nusha, İstanbul 1934, S. 100

(5) Harp ve suçluluk arasındaki münasebetler için, Sulhi Dönmezer, harbin suçluluk üzerindeki tesirleri, Yeni Türk Mecmuası sayı 92, İstanbul 1942

(6) Kricheimer, Remarque sur les Statistiques Criminelles de la France d'après guerre, Revue de Science Criminelle et de Droit Pénal comparé, 1938, S. 363

Fransa'da bu devreye münhasır olmak üzere, vaki azalmanın sebepleri bir taraftan küçük el sanayiın ezcümle serserilerin ve suç işlemiş kimselerin tercihan alınmış olmasile, diğer taraftan çocuk mahkemelerine ve nezaret altında serbestiye müteâllik mevzuatın mevcudiyetile izah olunmaktadır: H. Donnedieu de Vabres s. g. e. ,S. 139, No. 277

(7) Donnedieu de Vabres, Supplément au Traite Élémentaire de Droit Criminel et de Législation Pénale Comparée, Paris 1946, S. 17

Maurice Yvernès'in, mukayeseli tetkiklerine ve verdiği istatistikî malûmata nazaran (8) Birinci Cihan Harbine takaddüm eden senelerde, Almanya, Belçika, İtalya, İngiltere, Avusturya, Brezilya ve Birleşik Amerika'da, umumî suçluluğun azaldığı müşahede olunmakta, buna mukabil çocuk suçluluğu gittikçe tezayüd eylemektedir. (9) Birinci Cihan Harbi ve onu velyeden devrelerde de dünya memleketlerinde çocuk suçluluğunun tezayüd etmiş olduğunda şüphe yoktur. Bu cümleden olmak üzere İngiltere'de, son istatistikler, 10 yaşını bitirmiş olup 16 yaşını ikmal etmemiş çocuklar arasında, genç suçlular nisbetinin, 1911 den 1933 e kadar artmakta olduğunu göstermiştir. Birleşik Amerika Devletlerinde de gerek Birinci Cihan Harbi içinde ve bu harbi velyeden devrede, gerekse İkinci Cihan Harbi içinde, çocuk suçluluğu, çok mütekâsif olarak ve ür-kütücü nisbetler içinde artmış bulunmaktadır. Denebilir ki, bugün halen, Amerika'nın birinci sosyal meselelerinden biri de çocuk suçluluğu mevzuudur. Amerika Birleşik Devletleri bakımından istatistiklere müstenit olarak rakkam zikretmek, ancak muhtelif devletler itibarile mümkündür. Bilindiği gibi 48 devletten müteşekkil olan Amerika Birleşik Devletlerinden her birinin ayrı mevzuatı, ayrı istatistik tutmak metodları vardır. Böyle olmakla beraber, sırf adedî bir fikir vermek için, beyan edelimki, ayrı ayrı Devletlerden ve 199 çocuk mahkemesinden "Çocuklar Federal Bürosu" na gönderilen rakamlar üzerinde yapılan istatistik çalışmalara göre, 1944 e ait 104.193 adedi, 1945 de 108.662 ye fırlamış ve çocuk suçluluğunda %4 nisbetinde bir artma olduğu görülmüştür; diğer bazı devletlere ait rakkamlarda da çok esashı değişiklikler vardır; meselâ Rhode İsland'da, çocuk suçluluğunun %87, Utah'da %40 nisbetinde tezayüd eylediği müşahede olunmuştur. (10)

Velhasıl Amerika bakımından — hususile F. B. I. (Federal Bureau of Investigation) gerekse F. B. C. (Federal Bureau of Census) tarafından neşredilen umumî rakamlara nazaran — denebilir ki, diğer devletlerde olduğu gibi, burada da çocuk suçluluğu artmaktadır.

II — Türkiye'de:

7 -- Muhtelif memleketler bakımından yapmış olduğumuz tetkikler

(8) Maurice Yvernès, La Criminalité Générale et la Criminalité des Mineurs en Europe, Rev. Pénit. 1914, S. 180, 446 ve 946

(9) İngiltere, Belçika, İtalya, Almanya, Avusturya'da çocuk suçluluğunun inkişâfları hakkında malûmat almak için, sırasile bakınız: Rev. Pénit. 1901, S. 158; Rev. Pénit. 1901, S. 393; Rev. Pénit. 1902, S. 1285; Rev. Pénit. 1903, S. 465; Rev. Pénit. 1903, S. 1235, 1272.

(10) Britannica book, Of the year 1947, S. 438

çocuk suçluluğunun adedi inkişâf ve tezayüdünü vazih bir surette göstermiş bulunmaktadır. Dünya memleketleri bakımından varid olan bu durum, acaba Türkiyemiz bakımından da varid midir? Başka bir ifade ile acaba bizde de "Çocuk Suçluluğu" denilen sosyal bir problem mevcut mudur, mevcut ise, bu problem rakamlar zikretmek suretile arz ve teşrih edebilmek mümkün müdür?

Önce, şu noktaya işaret edelim ki, çocuk suçluluğuna taallûku itibarile, islâhaneler, ceza kanunu bakımından küçüklük, gibi çocuk suçluluğunun muhtelif cephelerini mevzu ittihaz eylemiş bulunan ve adliye mensupları tarafından kaleme alınmış olan bol miktarda çok değerli etüd ve makale mevcut olmakla beraber, (11) Türkiyemizde çocuk suçluluğunun adedi inkişâfını istihraça medar olacak rakamları muhtevi tek eser vardır; bu eser, yakın zamanlarda, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından önceleri "İstatistik Yıllığı" içinde, bilahare müstakilen ve daha mufassal olarak neşradilmeğe başlanan "1935 — 1942 Mahkûmlar İstatistiği" dir. (12)

(11) Tetkiklerimizin "Bibliografi" kısmında noksansız olarak zikretmeğe çalıştığımız bu değerli etüd ve makaleler bilhassa "Adalet Dergisi" nin muhtelif nüshalarında bulunmaktadır.

(12) Filhakika — Garp memleketlerinde ve Amerika'da yarım asrı mütecaviz bir zamandır inkişâfı üzerinde dikkat ve itina ile durulan ve bu itibarla hayli istatistikî malûmat ve rakamları ihtiva eden etüd ve monografilerin mebzulen mevcudiyetine mukabil — memleketimizde, metinde sözü geçen eser, ve bundaki rakamlara müsteniden, İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Usulu doçentlerinden Dr. Sulhi Dönmezer'in kaleme aldığı, İstanbul'da 1943 yılında münteşir 34 sayılı iş mecmuasının hususî çocuk nüshasındaki çok değerli etüdü dışında, çocuk suçluluğunun adedi inkişâfına müteallik bilgileri muhtevi eser yoktur. Bunun sebebi bizde çocuk suçluluğunun değil, umumi suçluluğun dahi kriminolojik hususiyetlerine müteallik tetkiklere, muayyen metodlar ve ilmi esaslar içinde, henüz başlanmış bulunmasından neş'et etmektedir.

Diğer taraftan, Sulhi Dönmezer'in sözü geçen etüdünden kat'ınazar, Başbakanlık İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşredilmiş olan "Mahkûmlar İstatistiği" de, değil çocuk suçluluğunun, umumi suçluluğun dahi bütün kriminolojik meselelerini ve bu meselelere müteferri hususiyetlerini adedi bilgiler ve rakamlarla tebarüz ettirmiş olmaktan uzaktır. Filhakika bu eser tertip ve tanzim olunurken, 1935 - 1942 yılları içinde mahkemelerden alınan ferdi mahkûm fişlerine istinat olunmuş, önce vilâyetler ve seneler itibarile, Ağır, Asliye, Sulh ceza mahkemelerinden sadır olan mahkûmiyet, beraat, sukut hükümlerile, sorgu hakimliklerince haklarında meni muhakeme kararı verilen şahıslar adeden gösterilmiş, bilahare ve sırasile, mahkûmların umumi ceza kanununa veya hususî kanunlara göre mahkûm oldukları cezalar, bunların muhtelif vasıf ve vaziyetlere göre ayrılışı (yani suçlarını köyde mi, şehirde mi işledikleri; medeni halleri yaşları, tabiiyetleri, cezalarını

8 — Bu eserde mevcut rakkamları gözönünde bulundurmak suretile çocuk suçluluğunun artıp artmadığı hususunda muayyen bir neticeye bağlanmazdan önce, şu noktaya işaret edelim ki çocuk suçluluğu bakımından, umumî suçluluğa müteallik olmak üzere yapılmış istatistik çalışmalarından neticeler istihraç eylemek, tatmin edici bir mahiyet arz etmez. Çocuk suçluluğunun inkişâfı üzerinde kat'i olarak söz söylemeği sağlayabilmek, muayyen zaman fasılları içinde, doğrudan doğruya suç işlemiş çocukları istihdaf eden hususi istatistik çalışmaları yapmakla kaimdir. Diğer taraftan, faraza her beş senede bir, veya daha kısa zaman fasılları içinde bu çalışmalar yapılırken, aynı müddetler zarfında “çocuk suçluluğu” tabirine girebilecek yaşta olanların nüfusunun tezayüd edip etmediği de ayrıca tesbit edilmek iktiza eyler. Çünkü, çocuk suçluluğunun tezayüd veya tenakuzu, bu yaştakilerin nüfus terkininin değişmesinden tevellüd edebilir.

9 — Umumî suçluluğunun inkişâfının tesbit ve tayin bakımından yapılacak istatistik çalışmalarında da uyulması muktezi bu metod ve bu metoda müteferri diğer esaslar gözönünde bulundurulmak suretile tertip edilmiş eser memleketimizde mevcut olmadığından, İstatistik Umum Müdürlüğünün, 241 neşriyat numaralı “1935 — 1942 Mahkûmlar İstatistiği” umumî eserindeki rakamlar üzerinde durmak ve bu rakamlardan çocuk suçluluğunun 935 - 942 yılları arasındaki inkişâfına müteallik neticeler çıkarmakta zaruret vardır. Bununla beraber Fahrettin Kerim Gökay tarafından 1938 Paris Arası Ulusal Çocuk Psikiatri Kongresine verilen rapor hülâsasında (13) mezkûr bazı rakkamlara göre, bizde 935 yılından önce de çocuk suçluluğunun inkişâfına müteallik bazı adedî bilgiler vermek mümkündür. Filhakika, 11 yaşını bitirmiş 15 yaşını ikmal etmemiş olup da kendilerinde temyiz kudretinin bulunup bulunmadığını tesbit sadedinde, memleketin muhtelif mintikalarından İstanbul Adli Tıp Enstitüsüne gönderilen suçlu çocukların adedi 1932 yılında 76, 1933 yılında 123 dır. Bu adet 1934 de 94 e düşmüş iken, 1935

tecil edilip edilmediği, meslekleri) cezalarının ve suçlarının neveleri, 3005 sayılı kanunun tatbik edilip edilmediği tesbit olunmakla iktifa edilmiştir.

Görülüyor ki eserde, mahkûmların kriminolojik bakımdan ehemmiyeti büyük olan bir çok hususiyetleri ve ezümle bünyevi, şahsî, ailevî, iktisadî, kültürel, ilâh... durumları tesbit ve tebarüz ettirilmemiş, bunun gibi, hangi evsafı haiz kimselerin ne gibi suçları işlediklerini gösteren terkihi tablolarla, suçlar itibarile ayrıca bir istatistik tertibi de yapılmamıştır.

(13) Fahrettin Kerim Gökay, Türkiyede çocuk cürümleri, İstanbul 1938, S. 2 ve müt.

de 130 a 1936 da ise 245 e fırlamıştır. Çok nisbî olmak ve bu itibarla kat'i ve muayyen bir netice istihracına salih bulunmamakla beraber, keyfiyet memleketimizde 935 yılından önce çocuk suçluluğunun çoğalmakta olduğuna bir işaret sayılabilir.

1935 yılından sonraki duruma gelince: Mahkûmler İstatistiğindeki adedi malûmata göre Türkiyemizde 1942 yılına kadar 18 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı şöyledir:

1935 :	4392
1936 :	5424
1937 :	6362
1938 :	7076
1939 :	8270
1940 :	9783
1941 :	11840
1942 :	12764

Aynı yıllar içinde 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı da şöyledir:

1935 :	5715
1936 :	7584
1937 :	7013
1938 :	6044
1939 :	6505
1940 :	6944
1941 :	8016
1942 :	6675

Bu rakamlar tevhidten ifade edilecek olursa, memleketimizde 1935 - 1942, yılları arasında 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarını gösteren rakamlar şu suretle tevezzü eyler:

1935 :	10107
1936 :	13008
1937 :	13375
1938 :	13120
1939 :	14775
1940 :	16727
1941 :	19856
1942 :	19439

Yukarıki rakamlar dikkatle tetkik edilecek olursa, memleketimizde, 21 yaşından küçük olanların suçluluk miktarı — 1936, 1937, 1938 yıllarındaki ehemmiyeti az azalma ve çoğalmalar bir tarafa bırakıla-

çak olursa — hususile 1939 da başlamak suretile gittikçe artan bir seyir takip etmekte, 1941 ve 1942 senelerinde, 1935 teki miktarın hemen hemen iki misline irtika eder derecede tezayüd etmiş bulunmaktadır. Her ne kadar İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından nesredilen nüfus İstatistikleri 1935 yılı ile 1939 yılı arasında nüfusumuzda bir artma olduğunu göstermekte bulunması dolayısıyla, çocuk suçluluğunun 1935 ile meselâ 1939 yılları arasındaki adedi inkişafını şu nüfus artımına bağlanmak akla gelebilirse de, 1941 ve 1942 yıllarında çocuk suçluluğunun ürkütücü bir şekilde tezayüd etmesi keyfiyetini — aynı yıllar zarfında nüfus bakımından mevcut duraklama hasebile — nüfus artımı sebeble izaha imkân kalmaz.

1935 - 1942 Mahkûmlar İstatistiğindeki adetlere müstenit umumî suçluluğa nisbet edildiği ahvalde de memleketimizde çocuk suçluluğunun fazlalastığını müşahede eylemek mümkündür. Filhakika, 1936 da 21 yaşından küçük olanların umumî suçluluk nisbeti %23 iken, 1938 de bu nisbet %24,5, 1940 da %27,5, 1941 ve 1942 de de %32,7, ye fırlamıştır.

Görülüyorki, hususile İkinci Cihan Harbinin başladığı 1938 yılından itibaren Türkiye'de çocuk suçluluğu ehemmiyetli bir surette fazlaşmağa başlayarak harp yılları içinde büsbütün artmış bulunmaktadır. (14)

İlâve edelim ki, bir müellifin de (15) çok kat'i olarak tebarüz ettirdiği veçhile "Alelumum istatistiklerde küçük suçluluğuna müteallik olmak üzere vazedilmiş bulunan rakamlar ekseriya hakikatın da dunundadır. Filhakika bir çok hallerde küçük çocukların suçları zabıtaya ve adliyeye intikal etmeden kapatılır gider... Diğer taraftan bir çok hallerde suçtan zarar gören şahıs, küçüğe merhamet etmesi dolayısıyla fiili zabıtaya bildirmekten ve vaziyete göre şikâyetten vazgeçer. Bütün dünyaya memleketlerinde, hakimlerde de küçük suçlulara karşı fazla bir merhamet hissi vardır. Bunlar, hallerin ekseriyetinde, suçu sabit olmadı diyerek küçük maznunları beraet ettirirler. Bütün bu sebeplere, memleketimizde, istatistiklerde 11 yaşına kadar olan ve işlediği suçun cezası bir

(14) Bu artışın sebeplerini tamamen olmasa bile, kısmen, memleketimizin — fiilen iştirâk etmemiş olmakla beraber — harbin dolayısıyla tesirlerine maruz kalmış olmasında ve meselâ ordusunu yarı seferî vaziyette bulundurmak mecburiyeti dolayısıyla bir çok babaların askere alınmasında ve bu itibarla çocukların takayyüden mahrum kalmasında, umumî geçim sıkıntısının, bunun gibi iktisadî durumun vehamet kesbetmesinde ve sefaletin çoğalmasında aramak, akla gelen sebeplerden bazılarını teşkil edebilir.

(15) Sulhi Dönmezer, S. g. Makale, S. 104

seneden fazla hapsi istilzam eden küçüklere ait rakamların da dahil bulunmadığını ilâve edecek olursak, arzulemiş bulunduğumuz rakam ve nisbetlerin daha fazla endişeye mahal verebilecek bir mahiyette olduğu neticesine varmamız lâzım gelecektir.”

Memleketimize taallük etmek üzere vermiş bulunduğumuz izahlardan anlaşılacağı veçhile, muhtelif dünya memleketlerinde olduğu gibi Türkiye’imizde de, seneden seneye, hem de süratli olarak yükselmekte bulunan ve bu itibarla, üzerine, kuvvetli bir alâkanın çekilmesini istilzam ettiren bir “çocuk suçluluğu” sosyal problemi mevcut bulunmaktadır.

§ 2. Çocukların fazla miktarda işlediği suçlar:

10 — Çocukların nasıl ve neden dolayı suçlu oldukları öğrenilmek istenildiği takdirde, her şeyden önce bunların fazla miktarda işlemiş oldukları fiillerin nelerden ibaret bulunduğunu bilmek iktiza eder.

Çocuk suçluluğunun tezayüdüne müteallik izahlarda yaptığımız gibi, burada da meseleyi ikiye tefrik etmek, önce yabancı memleketlerde sonra da Türkiye’de çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu, istatistikî bilgilere dayanarak tebarüz ettirmek muvafık olur.

I) Yabancı memleketlerde :

11. — Jules Jolly’nin, Société Générale Des Prisons’a çocuk suçluluğunun sebeplerine müteallik olmak üzere verdiği raporda (17) tebarüz ettirdiğine göre, Fransa’da, ilgili resmî makamlar tarafından tertip ve tanzim olunan istatistikler, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin, serserilik, dilencilik hırsızlık olduğunu göstermekte ve suçlu çocukların 4/5 inin serseri, dilenci, hırsız olduğunu tebarüz ettirmektedir. Bu cümleden olmak üzere, meselâ 1903 yılında Paris’de, 978 çocuktan 404 çocuk serserilikten, 80 çocuk dilencilikten, 324 çocuk hırsızlıktan dolayı zabıtaca yakalanmıştır. Ancak, Fransa’da, 1901 de yani yukarıda mezkûr makamların tesbit edildiği yıldan 2 yıl önce yapılmış olan istatistikler, 5000 çocuktan 3193 ünün hırsızlıktan, 174 ünün serserilikten, 112 sinin de dilencilikten cezaî takibata maruz bulundurulduğunu göstermektedir. Bu son rakamların, çocuklar tarafından hırsızlık fiillerinin diğerlerine nisbetle çok fazla işlendiğini tebarüz ettirmesi sebepleri serserilik ve dilencilikten çocukların ekserisinin zabıtaca serbest bırakılmış olmasından ileri gelmektedir.

(17) Revue Pénit; 1904, S. 662 - 698; 738 - 778; 845 - 873

Georges Paul - Boncour'un, 300 suçlu çocuk üzerinde yapmış olduğu anket de, çocuk suçluluğunda hırsızlığın başta gelmekte olduğunu göstermekte ve hırsızlık fiiline düşen isbet %54 olarak ifade edilmektedir. (18)

Almanya'da 1907 - 1918 yılları arasında, çocuk suçluluğuna müteallik olmak üzere yapılmış olan istatistiklerin tetkikinden hırsızlığın, çocuk suçluluğunun başında geldiğini mümkün olduğu gibi, İsviçre, İtalya, Macaristan, Yunanistan'da yapılmış istatistikler de aynı neticeyi vermiş bulunmaktadır. (19)

Keza Claus Seibert'e göre de 1932 - 1935 senelerinde Münih şehrinde çocuklar tarafından işlenen fiillerin başında hırsızlık gelmektedir.

Buna mukabil, yabancı memleketlerde emval aleyhine işlenen diğer fiillerden dolandırıcılık, emniyeti suistimal; umumî ahlâk ve âdap aleyhine işlenen fiillerden ırza tesaddi, izalei bikir, ırza tecavüz; eşhas aleyhine işlenenlerden müessir fiil, adam öldürme gibi cürümler çocuk suçluluğunda — serserilik, dilencilik, hırsızlığa nisbetle — kabarık yekûnlara bâliğ olmamaktadır. Filhakika, meselâ Fransa'da 1901 de, 5006 suçlu çocuktan ancak 39 u dolandırıcılıktan, 61 i emniyeti suistimalden, 81 i ırza tecavüz, ırza tasaddi, izalei bikirden, 33 ü müessir fiil ve katilden cezaî taikbata maruz buludurulmuştur. (21)

Hülâsa bir müellifin de tebarüz ettirdiği veçhile, (22) yabancı memleketlerde muhtelif tarihlerde yapılmış olan anketler ve istatistik çalışmaları, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin hırsızlık olduğunu göstermektedir.

II) Türkiye'de :

12. — Memleketeimizde çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu adedi bilgilerle izah mümkün müdür ?

Bu sual bizi, önce, çocuk suçluluğunu kriminolojik hususiyetlerine müteâlik çalışmalar ve istatistikî mesai üzerinde bir kaç söz söylemeğe ve bu mevzuda mütekaddim izahlarda bulunmağa sevk ediyor. Gerçekten bu izahlar, hem vazettiğimiz sualin cevabında, hem de tetkiklerimizin mühim bir kısmını teşkil edecek olan "çocuk suçluluğunun umumî sebep ve

(18) Georges Paul Boncour, Les causes de la criminalité juvenile, Rev. de droit Pénal. et de criminologie, 1929, S. 941 de Dr. Alexander tarafından yapılan Comptendu

(19) Hadi Tan, Çocuk ve ceza, Adalet Dergisi, 1942, Sayı 4, S. 428 ve müt.

(20) Sulhi Dönmezer, S. g. makale, S. 107

(21) Jules Jolly, S. g. Rapport, S. 671 ve müt.

(22) Sulhi Dönmezer, S. g. makale, S. 107

âmilleri ve bunlarla mücadele vasıta ve çareleri" bahsinde vereceğimiz adedî malûmatı muhtevî kaynakları tenvir bakımından faydalı olacaktır.

A — Türkiye'de çocuk suçluluğunun kriminolojik hususiyetlerine müteallik çalışmalar:

13. — İstatistik Umum Müdürlüğü tarafından neşrolunan Mahkûmlar İstatistiğinde suçlu çocukların işledikleri fiiller bakımından terkibî bir tablo ve tasnifin yapılmamış olduğuna ve Hilmi A. Malik'in bazı istatistikî bilgiler veren ve bazı vak'alar üzerinde duran 1932 yılında müntesir "Türkiye'de suçlu çocuk" başlıklı eserine işaret ettikten sonra beyan edelim ki, memleketimizde bu mebahiste ilk ve metodik ve toplu mesni ifadesini 1942 yılında — bizim de iştirak ettiğimiz — İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Usulü doktora ve lisans seminerlerine müdavim talebe tarafından, İstanbul ve Üsküdar Ceza evlerinde 21 yaşından küçük 124 suçlu çocuk üzerinde yapılmış olan ankette bulunmuştur. (24)

Daha önce bu mevzuda ve daha hususî mahiyete bir çalışma da Tezer Taşkıran - Samet Ağaoglu tarafından 1940 yılında Ankara Çocuk Islâh evinde 86 erkek çocuk üzerinde yapılmış bulunmaktadır.

B — İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Türk Kriminoloji Enstitüsünün faaliyeti :

14. — Mahdut suçlu çocuk miktarları üzerinde yapılmış olan kısmî çalışmalar bir tarafa bırakılacak olursa, memleketimizde, ilmî esaslar ve belli metodlar içinde çocuk suçluluğunun kriminolojik hususiyetlerine müteallik tetkiklere, Türk Kriminoloji Enstitülerinin kurulmasıyla (25) henüz başlanmış bulunmaktadır.

(23) Beher sual içindeki tali suallerle birlikte 49 mütenevvi soruyu muhtevî bulunan bu ankete müteallik fişler İstanbul Hukuk Fakültesi Türk Kriminoloji Enstitüsündedir.

(24) Tezer Taşkıran - Samet Ağaoglu, Suçlu Çocuklarımız, Ankara Çocuk Islah evinde bir araştırma, Ankara 1943

(25) Birleşik Amerika ve Garp memleketlerinde hayli zaman önce tesis edilmiş olan kriminoloji enstitüleri bizde pek yenidir. 1944 yılında İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Hukuk Fakültelerine bağlı olmak üzere kurulan Türk Kriminoloji Enstitülerinin — müşterek talimatnamesindeki hükümlere göre — gayesi, Türk cemiyetinde suç sayılan hareketleri, ahlâh, adap, ve hukuk sahalarındaki tarihi gidini ve suçlara karşı alınmış tedbirlerin nevelerini ve tesirlerini tayin etmek ve zamanımızda suçların görünüş şekilleriyle sebep ve âmillerini, kemmi ve keyfi hususiyetlerini, dağılma suretlerini araştırma, suç ve suçlulukla mücadele tedbir ve vasıtalarını tayin ve tesbit etmek, tatbikatın verdiği sonuçları takip eylemek, ceza hukukunun ve onun yardımcısı olan ilimlerin gelişmesini temin etmek, ve kanun vazii ile kanun hükümlerini tatbik ve yürütmeğe memur olanların çalışmalarını kolaylaştıracak müsbet neticeler sağlamaktır.

Filhakika, Türkiye'mizde, 12 - 15, 16 - 18 yaş arasındaki erkek ve kız suçlu çocukların ehemmiyetli ve süratli bir surette artması karşısında, Adalet Bakanlığı, 21. VI. 1945 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığında bu mevzu üzerinde Kriminolojik incelemeler yapılması talebinde bulunması üzerine, keyfiyet, Millî Eğitim Bakanlığınca Kriminoloji Enstitülerine havale edilmiş, bu suretle işi ele alan İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Türk Kriminoloji Enstitüsü, yapılacak incelemeler cümlesinden olmak ve İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Eskişehir, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Konya illeri merkez ceza evlerinde bulunup, suçu işledikleri tarihte 18 yaşını bitirmemiş olan hükümlülere taallük etmek üzere bir anket tertibine karar vererek, 17. VII. 1945 tarihinde —sözü geçen vilâyetlerde— 112 suçlu küçük çocuk üzerinde kriminolojik incelemeler yaptırmıştır.

Bu anketin, çok az adette suçlu çocuk üzerinde yapılmış olması itibarıyla, Enstitü, memleket çapında umumî ve şâmil neticeler istihsaline müsait bulunmadığı kanaatine varmış ve anketin yeniden ve memleket ceza ve islah evlerindeki bütün mahkûm küçük suçlulara şâmil olacak surette icrasını kararlaştırmıştır.

Bu karar neticesi, çocuk suçluluğunun sebep ve saikleri ve diğer kriminolojik hususiyetlerine mütedair incelemelere, önce 19. IX. 1946 tarihinde Ankara Çocuk Islah evinde yapılan münferit bir mesai ile başlanarak, orada toplu bir surette bulunan 163 küçük hükümlü taranmış, bilâhare memleketimizdeki savcılıklara ve iş esası üzerine kurulu Ceza Evleri Müdürlüklerine umumen yapılan bir tamimle, ceza ve islah evlerinde 15. Şubat. 1947 tarihinde mevcut olan küçük hükümlüler esas teşkil etmek ve gönderilen fişler o gün doldurulmak üzere anket, bütün memlekette aynı zamandayapılmış ve bu anketin tesnifi işine başlanmıştır.

15. — Bu izahlardan anlaşıldığına göre, Türkiye'de çocuk suçluluğunun hususiyetlerine müteallik çalışmalar pek yeni başlamış olduğundan, çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu adedi bilgiler ve nisbetler içinde ifadeye medar olacak ihatalı bir eser yoktur. Binaenaleyh memleketimizde küçüklerin suçları, hangi saikler tahtında işlediklerini etraflıca öğrenmek ancak enstitünün bütün suçlu çocuklar hakkında yapmış olduğu anket neticeleri ahnıp neşredildiği zaman

Enstitüler tarafından yapılmakta ve yapılacak olan araştırmalarda suç ve suçlu, hukuki antropo - biyolojik, psikolojik psikopatolojik, pedagojik ve sosyolojik bakımlardan ele alınır; araştırmadan elde edilecek neticelere göre enstitüler Türk cemiyetine en uygun olan suç siyaseti unsurlarına, yani suç ve suçlular ve hususile küçük ve genç suçlular hakkında alınması gereken umumî ve hususî yürütme şekillerine, rejimlerine, islah, şifa, ve ceza evlerine ait meseleleri incelerler.

mümkün olacaktır. Bununla beraber, enstitünün bu neşriyatına intizaren Türkiye'de çocuklar tarafından en fazla işlenen fiillerin ne olduğunu tayin bakımından, mevcudiyetine işaret ettiğimiz hususî anket mesailerindeki rakamları nazarı itibara almak ve durumu bu rakamlara göre arzetmek faydasız olmasa gerektir. Nisbî ve izafî de olsa, bu hususî ve kısımî çalışmalar, memleketimizde suçlu çocukların hangi nev'i fiilleri daha çok işlemekte olduğu mevzuunda — ekser ahvalde biri diğerini teyit ettiği cihetle — her türlü değer ve kıymetten âri olmayan malûmat istihracına salih bulunmaktadır.

C) Hususî anket mesailerine göre Türkiye'de çocukların kesretle işledikleri fiiller ve saikleri:

16. — Hilmi A. Malik'in suçlu çocuklara müteallik olmak üzere hazırlayıp, Adalet Bakanlığını tavsit suretiyle gönderdiği suallere —1937 Aralık ayı içinde Türkiye'nin muhtelif vilâyet ve kazalarında bulunan 80 Ceza evindeki memurlar ve bunların vesatetiyle 732 suçlu çocuktan alınan ve metinde sözü geçen eserinin sonuna iki cetvel halinde koymuş olduğu cevaplara ve husussıyla B cetvelinde verilen adedî bilgilere göre ler, bunlardan 151 inin adam öldürmeden, 106 sının ırza geçme, kız ve kadın kaçırmak, ırza tasaddî gibi suçlardan, 263 küçük de, başta hırsızlık olmak üzere cerh ve adeden ehemiyet arzetmiyen müteferrik fiillerden mahkûm olmuşlardır.

Hadi Tan'ın da Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Umum Müdürlüğünde 395 suçlu çocuğa ait dosyalar üzerinde yapmış olduğu incelemeler, bunlardan 151 inin adam öldürmeden, 106 sının ırza geçme, kız ve kadın kaçırmaktan, 60 mın hırsızlıktan, 78 inin de sair cürümlerden hüküm giymiş olduklarını göstermiş bulunmaktadır. (26)

1942 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku ve Usulü doktora ve lisans seminerlerinde mukayyet talebenin iştirakiyle İstanbul ve Üsküdar Ceza evlerinde yapılan anketin verdiği neticeler gözönünde bulundurulacak olursa, aynı müşahadeleri yapmak, yani küçükler tarafından umumiyetle fazla nisbete işlenen fiillerin adam öldürme, hırsızlık, müessir fiil, ırza geçmek ve ırza tasaddi gibi fiiller olduğunu tesbit etmek mümkündür.

Tezer Taşkıran — Samet Ağaoglu tarafından Ankara Çocuk Islâh evinde yapılan araştırmalar da aynı neticeyi vermekte ve 86 çocuktan 60 mın adam öldürme, 24 ünün ırza geçmek, ırza tasaddi, 2 sinin de hırsızlık fiilini işlemiş olduklarını tesbit eylemiş bulunmaktadır.

(26) Hadi Tan, Adalet Dergisi, 1942, Sayı, 4 sahife 3.

Çok dikkate şayandır ki, aynı müşahedeyi, henüz Edirne'de bulunduğu sırada — orada açılışı tarihinden 18. V. 1939 tarihine kadar — islah evine gönderilmiş 251 suçlu çocuk bakımından da yapmak mümkündür. Filhakika bu 251 çocuktan 131 i adam öldürme, 92 si fiili şeni, 21 i hırsızlık, 7 si de sair suçlardan dolayı mahkûm edilmiştir. (27)

Demek oluyor ki adeden ehemmiyet arzetmiyen fiiller bir tarafa bırakıldığı takdirde, çocuk suçluluğunda geniş mikyasta yer alan suçlar, adam öldürme; "cinsî suçlar" umumî tâbiri altında toplanabilmesi mümkün ırza geçmek, kız ve kadın kaçırarak, ırza tasaddi fiilleri ile hırsızlıktır.

Bu fiiller ve bunların işlenmesi saikleri üzerinde biraz durmak muvafık olur.

1) Adam öldürme ve saikleri :

17. — Bu dört gurup fillden adam öldürme -yabancı memleketlerdeki durumun aksine olarak- çocuk suçluluğunda başta gelmektedir. Bu keyfiyet adam öldürme cürmü bakımından düşündürücü olsa gerektir. Esasen memleketimizde umumî surete adam öldürme cürümlerinden mahkûm olanlar, Avrupa memleketlerine nazaran endişeyi mucip bir yekûna balığ olmaktadır. (28)

Çocuk suçluluğuna müteâllik olmak üzere memleketimizde yapılmış olan hususi anket ve istatistik çalışmalarının gösterdiğine göre, bizde küçükleri fazla miktarda adam öldürme fiillerini işlemeğe sevkeden sebep ve amillerin başında bir taraftan "kabadayılık" umumî mefhumu içinde toplanabilecek olan "kavgada ani tehevür" "küfredilmek" "dövülmek", "usul ve fûrudan veya sair akrabalarından birinin dövülmesi veya öldürülmesi, başka bir ifade ile aile intikamı", "köy korusuna, tarla ve haneye tecavüz" diğer taraftan "namus koruma endişesi" umumî tabirile ifadesi mümkün, "ananın evini terkedip sevdiği adama kaçması", "ananın kocasını öldürenin kardeşine varması", "kız kardeşin veya karının veya yakın akrabasının kaçırılmış olması" gelmektedir. (29)

(27) Faruk Erem, Ceza Hukuku önünde suçlu çocuklar, İstanbul 1940 Sf. 76.

(28) Türkiye'de 1939 yılında, muhtelif adam öldürmelerden dolayı mahkûm olanlar cezaî mesuliyet çağında bulunan 100.000 şahsa nazaran 32 olduğu halde, Avrupa'da en çok adam öldürme fiilinin ika olunduğu Bulgaristan'da, 29-32 seneleri arasında 22,3, Polonya'da 932 de 7,3, Macaristan'da 28-31 yılları arasında 4,1, alet-takrip aynı yıllar arasında İtalya'da 3,8, Finlandiya'da 5,1, Almanya'da 0,9, Belçika'da 0,7 dir. Sulhi Dönmezer S.g. makale s. 109

(29) Tezer Taşkıran - Samet Ağaoğlu, S.g.e., sf. 45 ve müd.

Bütün bu gibi hallerde bir müellifin dediği gibi (30) çocuk muayyen bir vazifeyi ifa ettiği ve bu şekilde harekete mecbur olduğu düşünce ve kaygusu ile öldürmektedir. Hususile Anadolunun şark ve şarki cunbî mıntıklarında "aile intikamı" saiki umumi tabirine ithal edilmesi lâzım gelen "kan güdme" lerden mütevellit adam öldürmelerde çocuğun bu fiili muayyen bir vazifenin yerine getirilmesinden ibaret telâkki eylemesi keyfiyeti çok daha mütebarizdir. Filhakika ailesi efradından birisi öldürülen erkek çocuk, çok küçük yaştan başlanarak, ebeveyninin — biraz önce sözü geçen mıntıklarda uzun zamanlar bulunmuş bir savcıdan dinlediğimize göre, öldürülenin pıhtılaşmış ve kemali ihtimamla mahsus bir surette hıfşedilmiş kanı senenin muayyen günlerinde gösterilmek suretile istenilen kin ve gayz tevlit edilinceye ve çocuk muayyen bir yaşa gelinceye kadar — daimi telkine maruz bulundurulmaktadır. Böyle bir çocuğa kan güdmenin "kutsiliği ve yapılan fiilin yüksekliği o kadar derin bir şekilde telkin edilmiştir ki adam öldürmenin ne şekilde olursa olsun nefret uyandıran bir fiil olduğunu anlatmak pek güç" (31) ve bazen mümkün değildir.

Memleketimizde çocuklar tarafından adam öldürme fiillerinin çokca işlenmesi sebepleri meyanında, çocuğun bizzat ana baba, daha geniş bir tabirle aile afradı tarafından ikaz hatta bir çok ahvalde teşvik edilşinin de mühim bir tesiri olduğu muhakkaktır; yaş küçüklüğünün cezaî mesuliyet üzerindeki tesirini ve binnetice kendilerinden daha az cezalandırılacakları muhakkak bulunmak hasebile, Anadolumuzun bir çok köy ve kasabalarında evlatlarını öç almak veya türlü saikler tahtında adam öldürmeğe sevkeden ana babalara tesadüf etmenin güç olmadığı düşünöncesindeyiz. (32)

Bizde küçükleri adam öldürmeğe sevkeden âmillerden diğör bazıları da "sarhoşluk" ve "paraya tama", "beraber yaşanan kadını kıskanma" "karısı kaçırılan mağdurun mukavemeti." "menfaati koruma endişesi" "mala tecavüz" gibi saiklerdir. Saiklerin bu tenevvüü karşısında, diğör

(30) Sulhi Dönmezer, s.g. makale sf. 100

(31) Faruk Erem, s.g.e., sf. 9

(32) Çok kere Adliyece tesbit edilmemiş olmakla beraber, Çarşamba'nın bir çok köy ve nahiyelerinde, bazen kasabada, ana babanın teşvik ve tahrrikle çocukların adam öldürdüklerini, bazı ahvalde de onlar tarafından işlenmiş fiili — metinde arzolan sebepler dolayısıyla — kabul edip muhakeme ve mahkûm edildiklerine muttallı olduğumuz gibi muhtelif ceza evlerinde, Hususile Ankara Çocuk Islah evinde gördüğümüz yaşı küçüklük mahkûmların konuşmalarından edindiğimiz şahsi inttbamız da ekseriya bu merkezdedir.

suçlara nisbetle adam öldürme cürümlarile mücadelenin çok daha güç olacağı neticesine varmak lâzım gelir.

2) Cinsî suçlar ve saikleri:

18 — Bizde, hususi anket çalışmaları çocuk suçluluğunda, cinsî suçların da en ileri mevkiî işgal ve yüksek bir adet arz etmekte olduğunu gösteriyor. Kaydeylemek lâzımdır ki Üsküdar ve İstanbul ceza evlerinde yapılmış olan anketle Tezer Taşkiran - Samet Ağaoğlu'nun araştırmalarında olduğu gibi çocuk suçluluğunda çok önemli yer tutan ırza geçmek ve ırza tasaddi fiillerinin mühim bir ekseriyeti "Homosexualité" şeklinde manzur olmaktadır. (33)

Küçükleri fazla miktarda cinsî suçları işlemeğe sevkeden âmiller nelerdir? Memleketimizde yapılan hususi anket çalışmalarında keyfiyet tesbit edilmemiş ise de — başka türlü saikler mutasavver olamayacağına göre — cinsî suçlardan ırza geçmek cürümleriyle ırza tasaddi fiillerinin hemen hepsininin "şehvet hissi," kız ve kadın kaçırmalarının ise bazan "şehvet hissi,, bazan da "evlenme maksadı,, saikiyle işlenmekte bulunduğunu düşünmek hatalı olmasa gerektir. Bu saikier üzerinde biraz durmak muvafık olur.

a) Şehvet hissi :

19 — Amerika'da son bir sene zarfında cinsî suçlardan mahkûm olanların sayısı 40 bini bulmuştur. Bu mahkûmların birçoğu üzerinde tetkikler yapan ruhiyat ve terbiye mütehassısları hepsinde cinsiyet ahlâkının bozuk olduğunu görmüşler ve bunun sebebinin de, bunların çocukluklarında, bu hususta iyi bir terbiye almamış olduklarından neşet ettiği neticesine varmışlardır. (34).

Bu izahlardan anlaşıldığına göre "şehvet hissi,, sebep ve âmili karşısında çocuklar tarafından işlenen cinsî suçlarla mücadele "cinsî terbiye,, meselesine bağlanmaktadır. İmdi, çocuklara bu terbiyeyi nasıl vermeliyiz? Küçüklerde cinsî terbiye noksanlığının âmilleri nelerdir? Bu suallerin çeşitli cevaplarını bu tetkikler çevresinde değil, çocuk psikolojisiyle uğraşanların ve terbiyecilerin ihtisas sahalarında aramak lâzım gelir. Bununla beraber, biz, bu noktada, faydadan hali olmayacağı düşüncesiyle

(33)Ankara Çocuk Islah evinde yapılan araştırmalar 86 çocuktan 24 ünün cinsî suçlar ika ettiğini, bu 24 suçtan 10 unun livata fiili olduğunu göstermektedir. Tezer Taşkiran - Samet Ağaoğlu, s. g. e., sf. 44

(34) "Çocuklara cinsiyet terbiyesi?,": 29. Ağustos 1947 tarih ve 8275 sayılı Cumhuriyet gazetesinde Amerikan basınından tercüme edilmiş makale.

le — ve, fikir ve kanaatlerini uygun telâkki ettiğimiz ve benimsemiş olduğumuz Fransız İçtimaî İlimler Kolleji Profesörlerinden Dr. Sicard de Plaujoles'den mülhem olarak — önce, cinsî terbiye meselesine kısa bir nazar atfettikten sonra, “şehvet hissi,, saikiyle işlenen cinsî suçlarla, cinsî münasebet arasında gördüğümüz rabıta ile haizi alâka olmak üzere bir iki noktaya ilişmekle iktifa edeceğiz.

aa — Çocukların cinsî terbiyesi :

20 — Çocuklara cinsî terbiye vermek lüzumu hayli zamandan beri bir çok kimseler tarafından teslim edilmiş bir keyfiyet olmakla beraber, bunun ne şekilde verilmesi iktiza ettiği hususu pek çok münakaşa edilmekte ve üzerinde herkesin birleşebileceği muayyen bir sisteme varılamamış bulunmaktadır.

Sicard de Plaujoles'e göre (35) cinsî terbiyeden maksat ve gaye çocuklara ve gençlere, sefahete daldıktan sonra zührevî hastalıklardan korunma çarelerini göstermekten ibaret değil, belki onlara cinsî vazife-nin ehemmiyet derecesini öğretmek, kendilerini cinsî hayatın bütün tehlikelerinden ve cinsî münasebetlerden tevellüt edebilecek maddî, manevî ve içtimaî bütün vahim akıbetlerden haberdar etmek ve nihayet bu meseledeki mesuliyet ve vazifelerinin nelerden ibaret bulunduğunu anlatmaktır.

Bu izahlardan anlaşıldığına göre mesele, her şeyden önce cinsî terbiye ile mütevazın ilmi ve tedricî bir (hayat bilgisi)ne ihtiyaç vardır. Şu halde bir kere çocuğa kudretli, salim ve saf bir hayat mefkûresi vermek ve sonra bu mefkûreyi tahakkuk ettirmek, yaşatmak için de lâzım gelen disiplini telkin eylemek icabeder.

Bu izahlardan anlaşıldığına göre mesele, her şeyden önce cinsî terbiyenin hududunu tayin, gayesini tasrih, plânını ve programını çizmektir. Bu ise, zannedildiği kadar basit değildir; filhakika meselenin sadece şahsın sıhhatini değil, bir taraftan ailenin saadeti, diğer taraftan ve bilhassa ırkın istikbali ile olan alâkası, ehemmiyetini göstermeğe kâfidir. Bu sebepten dolayı, cinsî terbiye “çocuk yetiştirme,, ilminin ilk bahsini teşkil etmek mevkiindedir.

Telhisen ifade edilmek istenirse, cinsî terbiyenin gayesi, yarının ana ve babası olan çocuğun, ilk senelerden başlamak suretiyle, “intikali hayatın mukaddes fiiline hazırlamaktır,,. Bu tayin ve tavsifi alan cinsî terbiye üç devreyi ihtiva eder :

Birinci devre hayatın intikal tarzına dair iptidaî malûmatı ihtiva eder. Bu malûmat ifadesini, her şeyden önce, her şahsın “züriyet sahibi”

(35) Sicard de Plaujoles, Gençliğin cinsî terbiyesi, tercüme eden Saim Suner, İstanbul 1935; S. 4 ve müt.

olduğu meselesinin neşir ve tamiminde, ve çocukların kafasına yerleştirmekte bulur. Çocuklar nereden geldiklerinin, ne olduklarının ve müstakbel nesillerine karşı ne gibi vazifeler deruhte ettiklerinin cahili kalma- malı, kendilerine, nasıl ailelerinin şeref ve menfaatlerini muhafaza etme- ğe mecbur oldukları öğretiliyorsa, aynı suretle başka bir şeye, başka mu- kaddes bir emanete, yani "züriyet,, denilen bir vediaya sahip oldukları öğretilmelidir. Bu bilgi, çocuğun, zihayat şahısların tekessür ve tenasülü hakkında tabiî merakına cevap verebilecek, onu tatmin edebilecek bir tarzda olmalıdır. Hiç bir tehlikeli heyecana sebebiyet vermemek için bu malûmatın çocukta, cinsî sevki tabiinin uyanmasından evvel ve mümkün olduğu kadar erken verilmek ve bunda hususiyle, tenasüle ait mesailde bir sır, ahlâka mugayir bir şey bulunduğu fikirlerinin bertaraf edilmesi gözetilmek iktiza eder. Çocukların, bazı mevat hakkında mutlak bir bil- gisizlik içinde bulundurulması belki muvafıktır. Ancak, onların, kendile- rinden daimî bir surette gizlenmesi ve uyanmaması mümkün olmayan bir şeyi erkenden öğrenecekleri de gözönünde bulundurulmak ve bu iti- barlaecessüslerinin tatmini yoluna gidilmek lâzım gelir.

Cinsî terbiyede ikinci devre sarî ve irsî hastalıklara dair iptidaî ma- lûmatın, üçüncü devre de kadın ve erkeğin bir aile teşkil etmek maksa- diyle birleşmesine ve müstakbelde ana ve baba olacak genç erkek ve kız çocukların bu noktai nazara göre hazırlanmasına müteallik bilginin ve- rilmesini ihtiva eyler. (36)

21 — Çocuğa, cinsî terbiyeye müteallik bilgileri kim vermelidir? İlk vehlede hatıra ana baba gelir. İtiraf edelim ki, bunu yapabilecek ana ba- balar münevverler arasında bile pek nadirdir. Cinsî terbiye meselesinin yanlış vazedilmiş ve yanlış anlaşılmış olması neticesi, keyfiyet, ebeveyni çocuklarına bu mevzuda verilecek malûmatın, ahlâklarının bozulmasına ve nefsanî heveslerinin uyanmasına sebebiyet vereceği endişesine düşür- mektedir (37). Bu itibarla, her şeyden önce, yavaş yavaş bir usul daire-

(36) Bu her iki devre ve hususiyetleri hakkında etraflı malûmat almak için, Si- card de Plaujoles, s. g. e., S. 8 ve müit.

(38) Ana babalar ve onlarla birlikte çocuklara cinsiyet bilgisi verilmesine muarız olanlar, çocukların, küçük yaşta her şeyi öğrenip ifrata varacaklarını veya çocuk yapmamak çarelerini öğrenerek hiç bir şeyden korkmayacaklarını ileri sürmektedir- ler. Bunlar bir dereceye kadar hakikaten mahzur sayılabilecek şeylerse de, bilgisizli- ğin sebep olacağı ve neticesi daha kötü, ruh ve cinsiyet bozukluklarından daha tehli- keli değildir. Kaldı ki bu mesele, tabiatın normal bir kanunu ve cemiyet hayatının tabii bir unsuru olacak ve her türlü "kompleks" den uzak bir şekilde öğretilecek olur- sa aksülâmel doğurması ihtimali pek azdır. Çünkü çocuğu cinsî hislerinde ifrata ve bozukluğa sevkeden şey, bilhassa bu meselenin esrarengizliğinden ileri gelen kötü cazibelerdir.

sinde verilmesi lâzım gelen cinsî terbiye mevzuunda bugünün ana babaları tenvir edilmek lâzımdır; çizilen plânın tatbiki sayesinde yarınki ana babalar bu işe zaten hazırlanmış bulunacaklardır. Ancak, hemen ilâve edelim ki, bu ağır vazifeyi sadece ve tamamiyle ana babanın üzerine alması da imkânsızdır; 24 Mayıs 1923 te Paris'te toplanan beynelmilel "İçtimai Hıfzıssıhha ve Sıhhi, Ahlakî Korunma Bilgileri Propagandası Kongresi"nin de kabul ettiği veçhile "cinsî terbiye, aynı zamanda hem ailenin ve hem mektebin birlikte çalışmaları mahsulü olup... gerek mektep ve gerek aile bu işte aynı gaye için teşriki mesai etmelidir., (38). Bu mebhasde mektebin rolünün daha büyük olduğunda şüphe yoktur. Birleşik Amerika mekteplerinde yapılan bir istatistik, çocukların ekserisinin ilk tenasülî intibalarını fena ve ahlâka mugayir menbalardan ve hususiyle 9 ile 10 yaş arasında aldıklarını ve ilk tenasülî teşebbüslerin ekseriya 12 ile 15 yaş arasında vukua geldiğini göstermiştir. İklim şartları dolayısıyla, başka memleketlerde bu yaşların daha da aşağı hadlere inebileceğini düşünmek iktiza eder.

Demek oluyor ki, üç ayrı devreyi ihtiva eden cinsî terbiye çocuklara — ebeveynin de kendi hissesine düşen nisbette iştiraki suretiyle ilmî ve pedagojik esaslara göre yetiştirilmiş mahsus muallim ve mürebbiler tarafından ilk ve orta mekteplerle, liselerde, diğer derslerle ihtilât ettiriler; tahsili muayyen bir derecede terkedenler veya yapmayanlara da mektep harici hususî ve mecburî tedris müesseselerinde, gece kurslarında, hülâsa talim ve terbiye ile uğraşan bütün halk yurtlarında verilmek lâzım gelir.

22 — Bugün Amerika'da, birçok mekteplerde her bilgi gibi, cinsiyet bilgisinin de bir ders olarak öğretilmesine başlanmıştır. Bunların bazılarında dersler resmen programa konulmuş, bazılarında ise çocuklara bu terbiyeyi vermediği hocalar şahsan üzerlerine almışlardır. Diğer bazı mekteplerde de bu vazife doktorlara veya mütehasıslara verilmiştir. Programlarına cinsî terbiyeyi koyan mekteplerde bu bilgi ilk sınıftan son sınıfa kadar, çocuğun yaşı ve tecüssüsü ile mütenasip bir şekilde, tedricen verilmektedir. Bundan başka, cinsiyet ile alakadar bahisler, sağık, fizyoloji, cemiyet ve hayat bilgisi, ev idaresi, ve edebiyat dersleriyle beraber, muhtelif cepheleriyle öğretilmektedir. Meşelâ çocuk sağık dersinde bir çok salgın hastalıklardan korunma bahisleri arasında, zührevî hastalıklara karşı alınacak tedbirleri, fizyoloji dersinde tenasül bahsini, cemiyet

(38) Bu kongrenin cinsî terbiyeye müteallik mukarreratı için Sicard de Plaujoles, s. g. e., S. 15 ve müt.

ve hayat bilgisi dersin de de mukabil cinsle olan münasebetleri nasıl tanımlayacağını öğrenmektedir.

Çocuklarda cinsî terbiyenin yalnız mekteplerde verilmesinin kâfi olmadığı muhakkak bulunduğundan, Amerika'da, ders programlarına cinsî terbiye bilgisini koyan mektepler, bu hususta, çocukların ana babalarından da yardım istemekte, hattâ bir çok mekteplerde, ayrıca, ana babalara yol göstermek için de birer kurs açılmış bulunmaktadır. Bu suretle, çocuğa bu bilginin usulü dairesinde verilmesi, çocuk ruhundan anlamıyan kimselerin bu nazik meselede bazı hatalar yaptıklarını ve bu hataların çocuk üzerinde mühim tesirler husule getirmesinin önüne geçilmesi sağlanmıştır (39).

Umumî hatlarını ve Amerika'daki tatbikatını kısaca izaha çalıştığımız ilmi ve ahlâkî cinsî terbiye sayesinde öyle zannediyoruz ki, çocuk, sevki tabii ve temayülleriyle mücadele edecek ve nefsanî heves cereyanlarına karşı mukavemet gösterebilmesi imkân dahilinde girebilecektir.

bb — "Şehvet hissi,, saikiyle işlenen cinsî suçlar ve cinsî münasebet:

23 — Cinsî terbiyenin mahiyetine ve nasıl verilmesi iktiza ettiğine müteallik izahlar, memleketimiz bakımından ötedenberi nazârî kalmış esaslardır. Cinsî terbiyenin hiç mevcut olmaması neticesi, suçlu çocuklarımızın "şehvet hissi,, saikiyle cinsî suçlar işlemesini tevlit eden önemli âmillerden birinin sırf cinsî münasebette bulunmak veya cinsî arzularını tatmin etmek olduğunu zannediyoruz. Filhakika, ve itiraf edelim ki, garp memleketlerindeki durum hilâfına, bizde, büyük merkezler dışında ve hususiyle Anadolu'muzun pek çok yerlerinde fizyolojik ihtiyaçların şiddetlilerinden biri olan cinsî münasebet ve arzuların — ileri yaştakiler için dahi — tatminindeki güçlük, hattâ bazan imkânsızlık gayrı kabili inkârdır. Şu keyfiyet, Anadolu'nun kasaba ve köylerinde, büyükler tarafından çocuklar üzerinde livata fiillerinin kesretle işlenmesinde âmil olduğu gibi, bülûğa erişmiş gençlerin, livata, ve sair şekilleri içinde cinsî suçlar işlemelerinde de şüphesiz âmil olmaktadır. Bu itibarla — çocuklarımıza ilmi ve ahlâkî manada cinsî terbiye vermek için gereken adımlar atılınca kadar — büyük merkezlerde yapıldığı gibi, imkân nisbetinde, köy ve nahiyelerin bağlı buldukları yakın kaza merkezlerindedir — alınacak sıkı tedbirler sayesinde birer suç kaynağı haline sokulmamak ve çeşitli bakımlardan ilgili makamların daimî takayyüt vnezareti altında bulunmak şartıyla — cinsî arzularının tatmini dairesinde genel evler açılma-

(39) "Çocuklara cinsiyet terbiyesi verilmeli mi?,, 29 Ağustos 1947 tarih ve 8275 sayılı Cumhuriyet gazetesinde Amerikan basınından tercüme edilen makale.

sının, kesretle işlenen cinsî suçları tamamen olmasa bile mühim bir kısmı itibariyle önliyeceğini zannediyoruz.

Bizde suçlu çocuklarımızın "şehvet hissi,, saikiyle cinsî suçlar ikamı doğuran âmillerden bir başkasının da bunların, ana baba, hattâ Anadolu'nun pek çok köylerinde evli ağabey veya hemşirelerle aynı odada yatıp kalkmaktan neşet eylediği düşünülebilir. Bu noktada meselenin mesken şartına bağlandığı âşikârdır.

b) Evlenme maksadı:

24 — Biraz evvel memleketimizde çocuklar tarafından işlenen suçlardan kız ve kadın kaçırmaların saikinin — şehvet hissi — gibi, "evlenme maksadı" da olabileceğini düşündüğümüze işaret etmiştik. Bu düşünceye saik olan hal, bizde, erken yaşlarda evlenmeye şiddetli bir inhimakin mevcudiyetidir. İzah edelim :

Türkiye'nin coğrafî durumu ve iklim şartları neticesi bülûğun erken yaşlarda vukuu Medenî Kanununun evlenmek için erkekte 18, kadında 17 yaşın ikmalini arayan 88 inci maddesinin 15 haziran 1938 tarih ve 3453 sayılı kanunla tadil edilerek, bu yaşın erkek için 17, kadın için 15 e indirilmesini intaç etmiştir. Filhakika Hükümetin Büyük Millet Meclisine takdim ettiği esbabı mucibe lâyihasında bu değişikliğe âmil olan sebepler tafsil edilirken, memleketimizde bülûğun erken yaşlarda vukuuna delâlet etmek üzere, iklim şartlarından ve muhitimizin icaplarından bahsedildikten sonra, yaş tashihi dâvalarının büyük bir yekûna balığ olduğuna şöyle işaret edilmektedir : "..... 1935 senesinde 33.953 gibi büyük bir rakam teşkil eden yaş tashihi dâvaları 1946 senesinde 40.899 ve bir sene sonra da, 61.806 adedine yükselmiştir. Bundan başka fevkalâde hallerde ve pek mühim bir sebebe dayanacağı kanunda sarahaten yazılı olan evlenmeğe izin talebi adedi hiç bir memleketle mukayese edilemeyecek derecede büyüktür. Yaş tashihlerinde görülen tezayüt evlenmeğe izin hususunda daha büyük nisbette ilerlemiştir. Filhakika 1935 senesinde 900 den ibaret olan bu talepler 1936 da 1264 ve 1937 de de 2085 adedine balığ olmuştur.....,, Bazı muntakalarda "..... yaş tashihi dâvalarının % 80 den fazlasının evlenmeye ehliyeti temin maksadiyle açılmış olduğu anlaşıl-maktadır,, (40).

Bülûğun erken yaşlarda belirmesi ve evlenmeye ehliyet temini maksadiyle yaş tashihi dâvalarının tezayüt etmiş bulunmasından dolayı madenin tadil edilmiş olması, memleketimizde, erken yaşlarda, evlenmeye

(40) Esbabı mucibe lâyihasının tam metni için, Esat Arsebük, Medenî Hukuk II, Aile Hukuku, Kısım I, Ailede şahıslar ve halleri, Ankara 1940, Sf. 594 ve müt.

inhimakin şiddetli olduğunu açıkça göstermektedir. Bu şiddetli inhimak bazan cehil, ve onunla müterafık birçok sebeplerin tesiri altında evlenmeye matuf olarak, gayri meşru fiil ve hareketlerin ikamı tazammun edebilir. İmdi, "şehvet hissi,, sebep ve âmiline bağlı bulunan kız ve kadın kaçırma dışında, Anadolu'nun birçok köylerinde evlenme maksadiyle, — ve hele 15 yaşından küçük olanlar tarafından — işlenen bu nevi fillerin müteaddit âmillerinden birinin de — yapılmış olan tadilâta rağmen— Medenî Kanundaki yaş haddinin müsaadesizliği olduğu düşünülebilir. İşte, bülûğün erken yaşlarda vukuu — kişiyi mazbut ve disiplinli bir hayata sevketmesi itibariyle (41) birçok cinsî suçların işlenmesini önleyici vasfı gayri kabili inkâr olan — evlenmeye şiddetli bir inhimakin mevcudiyeti göz önünde tutulmak ve bu itibarla da bu yaştaki çocuklar bakımından evlenmeyi teşvil etmek için Medenî Kanunda mevcut yaş haddinde yeniden tadilât yapmak icabettiğini zannediyoruz. (42).

3 — Hırsızlık ve saikleri :

25 — Yabancı memleketlerde çocuklar tarafından kesretle işlenen fiillerin neden ibaret olduğunu tebarüz ettirirken de izah eylediğimiz veçhile, birçok Avrupa memleketlerinde yapılmış olan anketler, küçükler tarafından işlenen suçların başında hırsızlığın gelmekte olduğunu göstermektedir. İstanbul ve Üsküdar cezaevlerinde yapılan anket de, Avrupa memleketlerinde olduğu gibi İstanbul çocuk suçluluğunda hırsızlığın da en fazla işlenen bir fiil olduğunu teyit etmektedir. Hilmi A. Malik ve Tezer Taşkıran - Samet Ağaoglu çalışmaları ise sözü geçen suçun, adam öldürme fiili ve ve cinsî suçlardan sonra geldiği neticesi vermiştir.

Hırsızlığın büyük şehir suçlarından olduğu ve mütekâsif nüfuslu büyük merkezlerde fazla nisbetlerde işlendiği istatistiklerle tesbit edilmiş bulunuyor. Paris'te çocuk suçluluğunun başında hırsızlığın gelmesi (43) sebeplerinden biri bu olduğu gibi, İstanbul çocuk suçluluğunda da hırsızlığın % 72, 5 gibi ürkütücü bir nisbet arzemesi sebeplerinden

(41) Kriminolojide bekârların evlilere nisbetle daha fazla suç işledikleri bağlanılan umumî esaslardan biridir. Evli kimselerin uhdelerinde başkalarının da mesuliyetlerinin bulunması keyfiyeti, bunları, bekârlara nisbetle, fiil ve hareketlerinde daha müteyakkız ve dikkatli olmağa sevkeder ve birçok ahvalde suç teşkil eden bir fiil işlemekten alkoyar.

(42) Hükûmetin, Meclise verdiği esbabı mucibe lâyihasında memleketimizin cenup iklimi şartlarına tâbi bulunması hasebiyle tadile esas olan yaş hadlerinin daha da indirilmesi düşünülmüş ise de, bilâhare lâyihadaki hadlerin muhafazası muvafık görülmüştür. Esat Arsebük, s. g. e. Sf. 596

(43) Jules Jolly, s. g. Raport, Sf. 670

biri de bu olmak lâzım gelir. Büyük bir ekseriyeti Anadolu'nun muhtelif köy, kasaba ve vilâyetlerinde mütemekkin olup suçu da buralarda işleyen çocuklar üzerinde yapılmış bulunan Hilmi A. Malik ve Tezer Taşkiran - Samet Ağaoğlu anketlerinin neticesinde hırsızlığın adam öldürme ve cinsî suçlardan daha az nisbette olduğunu göstermesi de — sözü geçen mahallerde nüfusun arzettiği azlık ve dağınıklık dolayısıyla — keyfiyeti teyit eder gibi görünmektedir. Gerçekten nüfusu kalabalık büyük şehirlerde bilhassa hırsızlık fiillerini işlemek hususunda bir taraftan imkânlar, diğer taraftan tesadüfler çoğalır. Büyük şehirlerdeki hırsızlık vakaları ifadesini bilhassa kontrol ve murakabe güçlüğü arzeden büyük mağazalarda, iş merkezlerinde, atölyelerde, sergilerde, pazar yerlerinde yapılan çalışmalarda bulur.

Diğer taraftan, bir müellifin dediği gibi (44) çocukların hırsızlık fiillerini işlemeleri sebeplerinden birini de, belki de „gençlik ihtiraslarının şiddetli olması ve teskini kolay olan bu ihtirasların hırsızlık yolu ile tatmini cihetine gidilmesinde aramak lâzımgelir. Fakat bizim memleketimizde küçükler tarafından işlenen hırsızlık fiillerinin sebep ve âmillerinin, ifadesini, daha ziyade, sefalet ve fakrû zarurette bulunduğu düşünülebilir. Bu noktada ise meseleyi suçlu küçüklerin mensup olduğu ailenin veya bizzat kendilerinin iktisadî vaziyetlerinin kötülüğü hasebiyle “ihtiyaç” saikine bağlamak akla gelebilir. (45). Ailesinin veya bizzat küçüğün iktisadî durumunun kötülüğü ile suç işleme arasında mevcut rabıtaya, “çocuk suçluluğunun umumî sebep ve âmilleri ve bununla mücadele vasıta ve çareleri” bahsinde ayrıca temas olunacaktır. (46).

§ 3 — İşlendiği yer ve işleniş şekli itibariyle çocuk suçluluğunun hususiyetleri :

I) İşlendiği yer itibariyle :

26 — Garp memleketlerinde ve Birleşik Amerika Devletlerinde yapılmış olan istatistiklere göre çocuklar, büyük şehirlerde ve endüstri merkezlerinde daha fazla suç işlemektedirler.

Bir müellif, bu durum karşısında, köylerde doğmuş olan çocukların şehirlerde doğanlara nisbetle ahlâkî ve manevî bakımdan daha üstün oldukları manasının çıkarılamıyacağını ileri sürerek, meselâ Paris'te cezaî takibata maruz bulundurulan 976 çocuktan 476 sının Paris'te doğmamış

(44) Jules Jolly, s. g., Raport, Sf. 670

(45) Sulhi Dönmezer, s. g. makale, Sf. 107 ve mütt.

(46) Bu konudan ileride bahsedeceğiz.

olup civar köylerden ve ziraat merkezlerinden oraya gelmiş bulunduklarının tesbit edildiğini beyan ediyor. (47). Birçok garplı müelliflere göre çocukların köylere nisbetle büyük şehirlerde daha fazla suç işlemelerinin sebeplerini, köydeki çocukların çalışabilecekleri yaş ve çağa geldikleri andan itibaren, ana babalarının ve yakınlarının devamlı murakabesi altında bulundurulmalarında ve kendileriyle birlikte çalışmalarında aramak lâzım gelir. (48).

Diğer taraftan Amerikalı müelliflere, hususile Sorakin ve Zimmermann'a göre köy ve şehirlerde çocuklar tarafından işlenen suçlar nevi itibarile de değişmekte, köylerde, daha ziyade adam öldürme, müessir fiil gibi eşhasa karşı suçlar ika olunmasına mukabil, şehirlerde, daha çok hırsızlık, dolandırıcılık, emniyeti suistimal gibi emval aleyhine suçlar işlenmektedir. (49)

27 — Memleketimizde yapılmış olan hususî anket çalışmalarına göre bizde, Avrupa ve Amerika'daki durum hilâfına çocuklar şehirlere nisbetle, köylerde daha fazla suç işlemektedir. Daha umumî ve şumullü anketlerde de, bu mevzuda aynı neticelerin alınacağını zannediyoruz; zira büyük bir ziraat memleketi olan Türkiye'de nüfusumuzun büyük bir kısmı, şehirlere nisbetle, köylerimizin heyeti mecmuasına tevezzü etmiş, kütle halinde ve büyük çapta yer değiştirmelerin, hicret ve akınları tevhit ve intaç edebilecek büyük sanayi merkez ve mıntıkaları henüz teessüs etmemiştir; plânlı ve sistemli bir sanayileşme neticesi, Avrupa ve Amerika'nın nüfusu 3 - 5 milyona baliğ olan büyük ve adeden fazla şehirlerine mukabil, bizde nüfusu 1 milyonu aşan tek şehir dahi olmadığı malûmdur.

Memleketimizde, küçükler tarafından kesretle köylerde suç işlenmesinin sebeplerinden birinin de, köylerimizin mühim bir ekseriyetinde zabıta teşkilâtının hiç bulunmaması, çok az miktarda bazı köylerde de bu teşkilâtın tek bir jandarmaya inhisar etmekte olması keyfiyetinden neş'et edebileceğini sanıyoruz.

28 — Köylerde ve şehirlerde işlenen suçların nevi itibarile bir değişiklik arz edip etmediği hususuna gelince: Amerikalı müelliflerden Sorakin ve Zimmermann'ın biraz evvel zikrettiğimiz müşahedeleri, çok dikkate şayandır ki hususî anket çalışmalarından alınan neticelerle bir müşahabet arzetmekte ve sözü geçen neticelere göre bizde de, adam öldürme ve müessir fiiller köylerde, başta hırsızlık olmak üzere mala vâki tecavüzler

(47) Jules Jolly, s. g. raport, Sf. 673

(48) Sulhi Dönmezer, s. g. makale, Sf. 115

(49) Tezer Taşkiran-Samet Ağaoğlu, s. g. s., Sf. 54

de şehirlerde işlenmektedir. Sulhi Dönmezer'e göre de, memleketimizde köy ve şehirlerde çocukların işledikleri suçlar nevi itibarile de değişmekte, şehirlerde çocukların daha fazla hırsızlık suçunu işlemelerine mukabil köylerde adam öldürme fiilleri ika olunmaktadır. (50)

11) İşleniş şekli itibarile:

29 — İşleniş şekli itibarile, umumî olarak çocuk suçluluğunun en bariz vasıflarından biri ifadesini, suçların iştirâk suretile ikanda bulur.

Küçüklerin birlikte ve müstereken, pek çok ahvalde, çeteler teşkil etmek suretile suç işlemelerine Birinci Cihan Harbi sonlarına doğru ve bu harbin hitamında, siyasî düzensizliğin hüküm sürdüğü buhranlı devrelerde Rusya, Almanya, İtalya gibi memleketlerde tesadüf olunmuştur.

Daha önceleri Fransa'da da küçük dükkân kepenklerinin ve küçük kasaların kırılması, yahut ta yankesicilik suretile vâki bir çok hırsızlıkların küçükler tarafından kurulan çeteler marifetile ika olduğu görülmüştür. (51)

Çocukların bir araya gelip çete kurmak marifetile suç işlemelerine bilhassa Amerika'da tesadüf olunmaktadır. Amerikalı müelliflerden Healy, 3.000 çocuk üzerinde yaptığı araştırmalar sonunda bunlardan %62 sinin çeteye iltihak neticesinde suç işlediğini tesbit ettiği gibi, 1938 senesinde Şikago çocuk mahkemesine sevk olunan 1886 küçükten %74 ünün ilk suçlarını arkadaşlarla birlikte işlediği sabit olmuştur. (52)

(50) Sulhi Dönmezer, s. g. makale, Sf. 115

Hususî anket mesailerine teferrü eden neticelerden biri de, memleketimizde küçük suçluların doğum yerleriyle ikamet mahalleri ve suçu ika ettikleri yer bakımından alettakrip bir ayniyetin mevcudiyetidir; yani küçük hükümlüler doğdukları mahallerde ikamet etmekte ve suçu da orada işlemektedirler.

Türkiye'de, hele köylerimizde, pek çok Avrupa ve Amerika Devletlerinde olduğu gibi, doğulan veya ikamet edilen mahalden kolayca ve sık sık ayrılabilmeği sağlyacak seri nakil vasıtalarının yokluğu, suçun işlendiği yer ile doğum veya ikamet mahalli bakımından alettakrip bir ayniyet mevcut olmasının sebeplerinden biri olarak hatıra gelebilir.

Diğer taraftan köylerimiz pek çok nahiye ve bazı kazalarımız gibi nüfusu az ve herkesin biri birini bilip tanıdığı küçük muhitlerde, çocukları kumar oynamak, hırsızlık, livata.. gibi fiil ve hareketleri ikamet ettiği mahalden başka bir yerde ika etmeğe sevkedebilecek — ve ifadesini, akraba, komşu, hatta muhit sakini tarafından görülüp veya işitilip tayip olunmakta veya ebeveynin haberdar edilmesinde bulan — bazı manevi fren ve mâniaların mevcudiyeti düşünülebilir. İmdi bu mülâhaza varit olduğu nisbette, çocukların doğdukları ve ikamet ettikleri mahalde aynı zamanda suçu da işlemeleri — bittabi hep küçük muhitlerde olmak üzere — akla, sözü geçen manevi fren ve maniaların gevşek olduğunu getirebilir.

(51) Jules Jolly, s. g. Raport, Sf. 671

(52) Sulhi Dönmezer, s. g. makale, Sf. 126

30 — İstanbul ve Üsküdar ceza evlerinde yapılmış olan ankete göre küçükler tarafından ika olunan fiillerin %62 si münferiden %38 i de iştirâk suretile işlenmiştir. Ancak bu anketten anlaşıldığına göre, bizde, küçük hükümlülerin iştirâk halinde işledikleri fiiller, bazı yabancı memleketlerde olduğu gibi, çeteler teşkil etmek suretile değil, Ceza Kanunumuzun 64 ve 65 inci maddelerinde musarrah basit şekli içindedir.

Her ne kadar diğer anket mesailerinde bu bakımdan sualler irat edilmemiş olmakla, durum tesbit olunmamış ise de, çocuk suçluluğunun bazı vasıflarından biri olduğunu düşündüğümüz ve daha umumî ve şumulü anketlerden alınacak neticelerle de teeyüd edeceğine zannettiğimiz bu keyfiyeti biraz da tabîî telâkki ederiz; zira, bu fiilen, bir kaç kişi tarafından işlenmesini teshil ettiği gibi, diğer taraftan muvaffakiyet intacını da sağlar; (53) böyle olunca, fikrî kuvvetleri gibi, bedenî kuvvetleri de henüz tamamlanmamış olan küçüklerin, suçlarını suhuletle işliyebilmek mevzuunda, bir kaç kişi ile birlikte harekete gelmelerini anlamakta güçlük çekilmez.

Doçent Dr. Naci Şensoy

(53) Bu itibarla, iştirakin cezayı ağırlaştırıcı umumî bir sebep olması bazı Arslı Ulusal Kongrelerce kararlaştırıldığı gibi, bazı yeni kanunlar tarafından da kabul olunmuştur; Türk Ceza Kanunu, mücerret iştiraki cezayı ağırlaştırıcı umumî bir sebep olarak nazara almıştır.